न मे देवमनुष्येषु गुणकेश्याः समो वरः । रूपतो दृश्यते कश्चिन्नागेषु भविता ध्रुवं । १५२०
इत्यामन्त्र्य सुधर्म्मां स कृत्वा चाभिप्रदक्षिणं । कन्यां शिरस्युपाघ्राय प्रविवेश महीतलं ।
इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि भगवद्यानपर्व्वणि मातलीयोपाख्याने षण्णवतोऽध्यायः ॥ ८६ ॥
॥ कण्व उवाच ॥ मातलिस्तु व्रजन्मार्गे नारदेन महर्षिणा । वरुणं गच्छता दृष्टुं समागच्छद्यदृच्छया ।
नारदोऽथाऽब्रवीदेनं क्व भवान् गन्तुमुद्यतः । स्वेन वा सूत कार्य्येण शासनाद्वा शतक्रतोः ।
मातलिर्नारदेनैवं सम्पृष्टः पथि गच्छता । यथावत् सर्व्वमाचष्ट स्वकार्य्यं वरुणं प्रति ।
तमुवाचाथ स मुनिर्गच्छाव सहिताविति । सलिलेशदिदृक्षार्थमहमप्युद्यतो दिवः । १५२५
अहन्ते सर्व्वमाख्यास्ये दर्शयन् वसुधातलं । दृष्ट्वा तत्र वरं कञ्चिद्रोचयिष्याव मातले ।
अवगाह्य ततो भूमिमुभौ मातलिनारदौ । ददृशाते महात्मानौ लोकपालमपाम्पतिं ।
तत्र देवर्षिसदृशीं पूजां स प्राप नारदः । महेन्द्रसदृशीञ्चैव मातलिः प्रत्यपद्यत ।
तावुभौ प्रीतमनसौ कार्य्यवन्तौ निवेद्य ह । वरुणेनाभ्यनुज्ञातौ नागलोकं विचेरतुः ।
नारदः सर्व्वभूतानामन्तर्भूमिनिवासिनां । जानंश्चकार व्याख्यानं यन्तुः सर्व्वमशेषतः । १५३०
॥ नारद उवाच ॥ दृष्टस्ते वरुणः सूत पुत्रपौत्रसमावृतः । पश्येदकपतेः स्थानं सर्व्वतो भद्रमद्भिमत् ।
एष पुत्रो महाप्राज्ञो वरुणस्येह गोपतेः । एष वै शीलवृत्तेन शौचेन च विशिष्यते ।
एषोऽस्य पुत्रोऽभिमतः पुष्करः पुष्करेक्षणः । रूपवान् दर्शनीयश्च सोमपुत्र्या वृतः पतिः ।
ज्योत्स्नाकालीति यामाहुर्द्वितीयां रूपतः श्रियं । अदित्याश्चैव यः पुत्रो ज्येष्ठः श्रेष्ठः कृतः स्मृतः ।
भवनं पश्य वारुण्यं यदेतत् सर्व्वकाञ्चनं । यत्प्राप्य सुरतां प्राप्ताः सुराः सुरपतेः सखे । १५३५
एतानि हतराज्यानां दैतेयानां स्म मातले । दीप्यमानानि दृश्यन्ते सर्व्वप्रहरणान्युत ।
अक्षयानि किलैतानि विवर्त्तन्ते स्म मातले । अनुभावप्रयुक्तानि सुरैरवजितानि ह ।
अत्र राक्षसजात्यश्च दैत्यजात्यश्च मातले । दिव्यप्रहरणाश्चासन् सर्व्वदैवतनिर्म्मिताः ।
अग्निरेष महार्चिष्मान् जागर्त्ति वारुणे ह्रदे । वैष्णवञ्चक्रमाविद्धं विधूमेन हविष्मता ।
एष गाण्डीमयश्चापो लोकसंहारसंवृतः । रक्षते दैवतैर्नित्यं यतस्तद्गाण्डिवं धनुः । १५४०
एष कृत्ये समुत्पन्ने तत्तद्धारयते बलं । सहस्रगतसङ्ख्येन प्राणेन सततं ध्रुवः ।
अशास्त्रानपि शास्त्रेण रक्षोबन्धुषु राजसु । सृष्टः प्रथमतश्चण्डो ब्रह्मणा ब्रह्मवादिना ।
एतच्छस्त्रं नरेन्द्राणां महच्छुक्रेण भाषितं । पुत्राः सलिलराजस्य धारयन्ति महोदयं ।
एतत्सलिलराजस्य च्छत्रं कृतगृहे स्थितं । सर्व्वतः सलिलं शीतं जीमूत इव वर्षति ।
एतच्छत्रात्परिभ्रष्टं सलिलं सोमनिर्म्मलं । तमसा मूर्च्छितं भाति येन नार्च्छति दर्शनं । १५४५
बहून्यद्भुतरूपाणि द्रष्टव्यानीह मातले । तत्र कार्य्योपरोधस्तु तस्माद्गच्छाव मा चिरं ।
इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि भगवद्यानपर्व्वणि मातलीयोपाख्याने सप्तनवतोऽध्यायः ॥ ८७ ॥
॥ नारद उवाच ॥ एतत्तु नागलोकस्य नाभिस्थाने स्थितं पुरं । पातालमितिविख्यातं दैत्यदानवसेवितं ।